

การศึกษาภาพน้ำตกระหว่างจิตรกรรมกับภาพพิมพ์อุคิโยเอะสมัยเอโดะถึงต้นเมจิ*

Study the waterfalls between painting and Ukiyo-e in Edo-Meiji periods

อัจจิมา เจริญจิตร ตนานนท์ (Atjima Jaroenchit Tananont)**

บทคัดย่อ

การศึกษาภาพวาด “น้ำตก” ประเพณีระหว่างจิตรกรรมและภาพพิมพ์อุคิโยเอะของศิลปินญี่ปุ่น 4 ท่าน ตั้งแต่สมัยเอโดะจนถึงสมัยต้นเมจิ เพื่อค้นหาจุดต่างและความเหมือนร่วมในแต่ละเทคนิค โดยแบ่งเป็น 6 ด้านคือ เรื่องราว, ขนาด, เส้น, สี, การจัดองค์ประกอบภาพและลักษณะของน้ำตก เมื่อเปรียบเทียบแล้วจึงทำให้ทราบถึงลักษณะเด่นเฉพาะของทั้งจิตรกรรมและภาพพิมพ์ญี่ปุ่น รวมทั้งทราบความเป็นมาของภาพน้ำตก อันมีเรื่องราวความเชื่อที่สืบทอดเนื่องจากอดีต ทำให้ช่วยเสริมการเข้าใจของการวาดภาพน้ำตกของญี่ปุ่นในยุคปัจจุบันได้ ด้วยผลสรุป 2 แนวร่วมที่เหมือนกัน คือ 1.เรื่องราวของภาพน้ำตก เช่น ในภาพมีปลาคราฟว่ายทวนน้ำ ปีนขึ้นน้ำตก เรื่องนี้จัดเป็นภาพที่ศิลปินต้องศึกษาเรื่องนี้เมื่อวาดภาพน้ำตก หรือพระผู้สวามิภักดิ์กับน้ำตก 2.ลักษณะความสูงลิ่วของน้ำตกที่มองไม่เห็นจุดเริ่มต้นเบื้องบนสุดของน้ำตก อันแทนถึงความยิ่งใหญ่ของเทพเจ้าที่สูงลิบเกินกว่าจะมองเห็นและความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งทั้งสองส่วนสำคัญนี้ล้วนเป็นที่มาของภาพน้ำตกขนาดยักษ์ของอิโระชิ เส้นจู ศิลปินผู้วาดภาพน้ำตกที่เลื่องชื่อที่สุดของยุคปัจจุบันลอยเด่นชัด โดยไม่ต้องถามที่มาของภาพ

คำสำคัญ : จิตรกรรมม้วน, อุคิโยเอะ, พาณิชนศิลป์

** ดร.ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Phd., Faculty of Fine and Applied Arts, Dhurakij Pundit University., email: atjima.jar@dpu.ac.th, 062-3688839

Abstract

This research aims to study of Waterfalls between painting and Ukiyo-e by 4 artists in Edo-Meiji periods to seek for its different or similar parts each of techniques that divided into six categories; story, size, type of line, color, composition and character of waterfalls. Comparison the unique and remarkable techniques of paintings and Ukiyo-e realize to derivation stories and beliefs from the past which leads to the creation of waterfall artworks into the present. The result shows two similar parts were found are as follow; 1. The story of artworks: the upstream swimming of carp or the picture of pilgrims. 2. The height of the waterfalls which cannot see the highest beginning of waterfall because Japanese believe it is the sacred place for God. Because of these both concepts make us clearly to understand the giant waterfall paintings of Hiroshi Senju without doubt.

Keywords: Scroll Painting, Ukiyo-e, Commercial Art

บทนำ

การเลือกศึกษาภาพ “น้ำตก” ในสมัยเอโดะจนถึงต้นเมจิ เพราะเอโดะเป็นสมัยสำคัญที่เกิดศิลปะภาพพิมพ์อุคิโยะเอะที่เลื่องชื่อ สมัยที่ตรงกับยุคช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรม อิทธิพลจากตะวันตกที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ จนต้องเปิดประเทศเพื่อค้าขายเป็นทางการ มีการเปลี่ยนแปลงจากอำนาจโชกุนและจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่มาสู่ความต้องการของชนชั้นพ่อค้าและสามัญชน เพราะเศรษฐกิจการเงินส่งผลต่อแนวคิดการสร้างสรรคศิลปะแนวเก่า และเหตุผลที่เกิดศิลปะภาพพิมพ์นี้ขึ้น จนถึงยุคฟื้นฟูเมจิขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เพื่อพัฒนาให้ทัดเทียมกับประเทศตะวันตก ดังนั้นจึงศึกษาประวัติการเมืองญี่ปุ่นก่อน เพื่อทราบเหตุและผลกระทบทางอ้อมต่อรูปแบบศิลปะญี่ปุ่นที่เกิดขึ้น แล้วจึงศึกษาประวัติของแต่ละเทคนิคจากสมัยเอโดะถึงต้นเมจิ การรับอิทธิพลจากต่างชาติ อีกทั้งอิทธิพลทางศาสนาอันเป็นแกนสำคัญต่อแนวคิด การเปลี่ยนแปลงตามเหตุการณ์บ้านเมืองและส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ ปัจจัยทั้งหมดถูกเชื่อมโยงแนวความคิด ทำให้เมื่อดูผลงานศิลปะจึงเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งถึงที่มาของรูปแบบและการใช้สี

ศิลปินวาดภาพน้ำตก 4 ท่าน วิเคราะห์โดยแยกประเภทจิตรกรรมกับภาพพิมพ์

1. มะรุยะมะ โอเคียว จิตรกรผู้ยิ่งใหญ่ในสมัยเอโดะ
2. คะสึชิกะ โอะคุไซ ผู้มีชื่อเสียงจากภาพพิมพ์แกะไม้จนเป็นสัญลักษณ์โด่งดังทั่วโลก
3. อุตะกะวะ ฮิโรชิเงะ คู่แข่งโอะคุไซ ภาพพิมพ์ที่เล่าการเดินทางจากประสบการณ์จริง
4. ชิเบตะ เซะชิน ศิลปินยุคต้นเมจิ จิตรกรเครื่องเคลือบแล็คเกอร์และภาพหมึกบนกระดาษหรือผ้าไหม ผู้ที่อยู่กึ่งกลางระหว่างฝ่ายอนุรักษ์นิยมและฝ่ายรับอิทธิพลจากตะวันตก

1. ประวัติศาสตร์การเมืองญี่ปุ่น

สมัยเอโดะ (ค.ศ.1603-1868) โดเมียวในเขตเอโดะ(โตเกียว)สืบอำนาจ ชวนาทำงานหนักเสียภาษี เป็นรายได้ของประเทศ ขึ้นชามุโรประสบปัญหาเศรษฐกิจ ช่างฝีมือพัฒนาผลิตเป็นอุตสาหกรรม มีผลให้พ่อค้ามีอำนาจการเงินและการเมืองแทนที่นักรบ ยุคนี้สามัญชนมีบทบาทการสร้างสรรค์วัฒนธรรมสังคม มีโรงละครคาบูกิ(แข่งกับละครในของชนชั้นสูง) แหล่งบันเทิงราตรี แม่พิมพ์แกะไม้เพื่อพิมพ์หนังสือ อัตราผู้รู้หนังสือเพิ่มมากขึ้น ในสามัญชน วัฒนธรรมนูดาคัตสึ (พ่อค้าดีคู่กับสนิยมคลาสสิกชั้นสูง ในปี 1630 รัฐประกาศปิดประเทศห้ามศาสนาคริสต์และเรือโปรตุเกสเทียบท่า แต่ยังคงค้าขายจากชาวดัตช์และจีนอยู่ จนช่วงปลายศต.ที่18 ญี่ปุ่นเริ่มศึกษาวิทยาศาสตร์ตะวันตกเช่น การแพทย์และดาราศาสตร์เรียกว่า ดัตช์ศึกษา ยุคนี้เกิดกบฏชวนาเพราะรัฐและโดเมียวต่างบังคับขึ้นภาษีเพิ่ม ทั้งสถานการณ์ภายในไม่สงบและสถานการณ์ภายนอกก็เรียกร้องให้เปิดประเทศ จนนายพลแมทธิว ซี. เพอร์รี่ นำกองทัพเรืออเมริกามาทอดสมอบังคับให้เปิดประเทศในปี 1854 มีการทำสนธิสัญญามิตรภาพการค้ากับอเมริกาและกลุ่มประเทศตะวันตก ทำให้ความทันสมัยก้าวสู่ “สมัยฟื้นฟูเมจิ” (ค.ศ.1868-1945) ช่วงเปลี่ยนแปลงและวางรากฐานใหม่ในสังคมเช่น ปฏิรูปที่ดิน ยกเลิกกษัตริย์ และเศรษฐกิจเกิดระบบธนาคาร การคมนาคมโดยรถไฟและเรือเดินสมุทร การศึกษากฎหมายอาญาและแพ่ง ส่วนด้านอุตสาหกรรมนั้นเป็นของเอกชน สมัยนี้ญี่ปุ่นอุตสาหกรรมสร้างประเทศเป็นมหาอำนาจทัดเทียมกับตะวันตก ขยายอำนาจเกิดสงครามจีนจนได้ครอบครองไต้หวันในปี 1894-95 ทำสงครามกับรัสเซียจนได้เกาหลีมาในปี 1910 เมื่อจักรพรรดิเมจิสิ้นพระชนม์ในปี 1912 ญี่ปุ่นจึงกลายเป็นประเทศทันสมัยพร้อมทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเข้มแข็งทางทหารⁱ

เพราะยุคอุตสาหกรรมเจริญเข้ามาในช่วงสมัยเอโดะ เกิดการเปลี่ยนแปลงรอบด้านครั้งใหญ่ในประเทศ บังคับเปิดประเทศค้าขายจากตะวันตก จึงไม่ใช่การปกครองภายใต้ประเทศเป็นปัจจัยหลักแล้ว อำนาจทางการเมืองและราชสำนักอย่างสมัยก่อนไม่ยิ่งใหญ่ที่สุดอีกต่อไป อิทธิพลเศรษฐกิจจากภายนอกเพื่อส่งผลให้อำนาจการเมืองจึงตกอยู่ในมือพ่อค้าผู้มีเงิน อีกทั้งอิทธิพลแนวคิดตะวันตกเข้ามา มีการยกเลิกชนชั้นสามัญชนได้รับการศึกษาเพื่อเร่งพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับโลกตะวันตก ดังนั้นความต้องการที่อิสระเสรีในกลุ่มพ่อค้าและกลุ่มประชาชนจึงพลอยมีบทบาทขับเคลื่อนตามความเจริญทุกๆ ด้านในประเทศไปด้วย

2. ประวัติจิตรกรรมญี่ปุ่น

จิตรกรรมญี่ปุ่นเริ่มด้วยฟูกันแบบเดียวกับการเขียนหนังสือ การเขียนเส้นเป็นศิลปะที่เป็นลักษณะพิเศษของชาวตะวันออก ที่สำคัญคือการใช้สีบนวัสดุเรียบง่าย หมึกหรือสีน้ำ ฟูกันหรือเส้นไหมบนกระดาษที่ไม่ซึมภาพเขียนมักเขียนไว้เป็นม้วนหรือบนฉากมู่ลี่ ประดับตามวิหารหรือโบสถ์วัดหรือปราสาทราชวัง มักเป็นภาพธรรมชาติ ภาพสัตว์ ภาพเขียนญี่ปุ่นเป็นเหมือนการแสดงความรู้สึกมากกว่าแสดงภาพลักษณะสิ่งของ ภาพใกล้เคียงปรัชญามากกว่าการถ่ายรูป อดีตไม่สนใจกับการวาดภาพของจริง ไม่นิยมแสงเงา เน้นเขียนลายเส้นแสดงความรู้สึกมากกว่ารูปร่างลักษณะที่ปรากฏⁱⁱ

สมัยเอโดะ ค.ศ.1600 - 1868 จิตรกรรมที่ผ่านมามีทั้งหมดอุปถัมภ์สนับสนุนโดยราชสำนักกับราชวงศ์ชั้นผู้ดี กับพวกโชกุนขุนนางและพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน พวกชนชั้นล่างยังไม่มีบทบาทสนับสนุนเลย จนเกิดเหตุในสมัยโชกุนโตกูงะวะ อิเอะยะสุ ย้ายเมืองหลวงมายังเอโดะ ออกกฎบังคับให้โตเกียวต้องพลัดอยู่เข้าเวรยังเมืองหลวงครึ่งปีทุกปี ต่างพาบริวารมาอยู่ด้วยในเมืองหลวงซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงตาม ต้องกู้ยืมจากเหล่าพ่อค้า ขณะที่รัฐเองผูกขาดการค้า ออกกฎหมายนานาแม้กระทั่งการแต่งกาย จึงเกิดความตึงเครียดและไม่พอใจที่ขาดเสรีภาพ เก็บกดจนมาระบายออกด้านศิลปะ เช่น การเล่นเกม การร้องรำทำเพลง ภาพจิตรกรรมยังมีความหลากหลาย ทั้งสร้างเพื่อชนชั้นสูงแบบดั้งเดิมแนวจิน ก็ยังสร้างเพื่อความต้องการตามชนชั้นพ่อค้าและสามัญชน ศิลปินเกิดกลุ่มอุดมคติหลายกลุ่ม เช่นสกุลช่างโตสะ, สกุลช่างคะโน, สกุลช่างโครินⁱⁱⁱ

จากการปิดประเทศจน ค.ศ.1720 เริ่มอนุญาตนำเข้าหนังสือตำราวิทยาศาสตร์จากยุโรป รวมทั้งตำราเกี่ยวกับงานศิลปกรรมด้วย ส่งผลให้โลกทัศน์ชาวญี่ปุ่นเปิดกว้าง เริ่มที่จิตรกรแบบนัมบัน จิตรกรญี่ปุ่นmujทดลองสร้างงานแบบยุโรปโดยพยายามวาดให้เหมือนจริง มีปริมาตรแสงเงา สร้างมิติใกล้ไกลตามหลักทัศนียภาพวิทยารูปร่างคนถูกต้องตามหลักกายวิภาค ภาพพระบิ๊สสันหลากหลาย มีจิตรกรโนบุตาคะวาดสีน้ำมันบนแผ่นกระดาษ มีกลุ่มจิตรกรนำหลักการของยุโรปมาผสมเข้ากับจีนและญี่ปุ่น เช่น สำนักนากาสะกิ (Nagasaki School) จิตรกรรมแนวสัจนิยม, สำนักมะรุยะมะ (Maruyama School) โดยมะรุยะมะ โอเคียว(Maruyama Okyo) เป็นผู้ก่อตั้ง ภาพคนและดอกไม้แบบอย่างจีนมาผสมกับวิธีวาดเชิงสเก็ตซ์แบบยุโรป มีหลักทัศนียภาพแบบตะวันตก ใช้น้ำหนักอ่อนแก่(Chiaroscuro)รวมทั้งระบายสีให้ใกล้เคียงกับธรรมชาติ^{iv}

สมัยเมจิ ค.ศ.1868 - 1912 สนับสนุนการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมแบบยุโรป เพื่อสนองนโยบายความเข้มแข็งทหารและเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง ค.ศ.1876ทางราชการตั้งโรงเรียนสอนศิลปะแบบตะวันตกชื่อ “โกบุ”(Kobu) จุดประสงค์สอนสถาปัตยกรรม วิศวกรรมโยธา อุตสาหกรรมศิลป์ ประติมากรรมและจิตรกรรม ตามนโยบายสร้างคนเพื่อเป็นสมบัติของชาติและความเข้มแข็งของกองทัพ เชิญจิตรกรอิตาลี 2 ท่านมาวางหลักสูตรและทำการสอนคือจิตรกรรมภาพทิวทัศน์สีน้ำมันและสถาปัตยกรรม แต่ไม่นานพอหมดสัญญาจ้างก็เลิกล้มโรงเรียน แต่รากฐานหลักการศิลปะและวิธีการสร้างงานของจิตรกรอิตาลีนั้นมีอิทธิพลมากต่อวงการสมัยเมจิตอนต้น การพยายามทัดเทียมกับชาติมหาอำนาจ โอคาคุระ เทนชิน (Okakura Tenshin) บุคคลสำคัญที่เคลื่อนไหวต่อต้านจิตรกรรมญี่ปุ่นในอดีต ผู้มีความรู้ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่นอย่างลึกซึ้ง สื่อสารภาษาอังกฤษอธิบายสิ่งที่ทรงคุณค่าต่างๆในอดีตสู่นานาชาติ ทั้งยังร่วมมือกับบรรดาอาจารย์ศิลปะจัดตั้งสถาบันศิลปะเพื่อพัฒนางานจิตรกรรมญี่ปุ่นให้พัฒนาสืบสานประเพณีสู่รูปแบบใหม่^v

จิตรกรรมญี่ปุ่นที่เคยเน้นภาพใช้ลายเส้นเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกเช่นเดียวกับการเขียนตัวอักษร ถูกพัฒนาผสมผสานรวมกับการวาดศิลปะยุโรปที่มีหลักทัศนียภาพ รูปร่างคนโดยการใชหลักกายวิภาค ภาพวาดแสดงมิติ ปริมาตรที่เหมือนจริง จึงเกิดผลงานจิตรกรรมที่ทั้งถูกต้องตามหลักทฤษฎีของรูปร่างลักษณะ พร้อมกับเพิ่มเสน่ห์ด้วยเส้นที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกของภาพอีกด้วย

3. ประวัติภาพพิมพ์อุกิโยะเอะ

วิธีการพิมพ์แกะไม้เริ่มจากวัดพุทธในจีนพบในญี่ปุ่นมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 8 ในปี ค.ศ. 764 จักรพรรดินีโชะตูกุ (Shotoku) จ้างให้ทำเจดีย์เล็กๆ หนึ่งล้านองค์ (“Hyakumanto Darani”) แต่ละองค์จะบรรจุ ม้วนกระดาษเล็กที่มีคำสวดมนต์ (กว้างยาวประมาณ 6 x 45 ซม.) เป็นการพิมพ์แกะไม้ที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่มีหลักฐานปรากฏในญี่ปุ่น จนกระทั่งปี ค.ศ. 1590 มีงานพิมพ์ที่ไม่เกี่ยวกับศาสนาเป็นครั้งแรกในญี่ปุ่น คือ พจนานุกรมจีน-ญี่ปุ่นสองเล่ม (Setsuyō-shū) ต่อมาโทะกูงะวะ อิเอะยะสุ โชกุนเอโดะได้สร้างแท่นพิมพ์ขึ้นเป็น ครั้งแรก โดยใช้ไม้เป็นส่วนประกอบแทนโลหะ สร้างแม่แบบตัวอักษร 100,000 ชิ้นใช้พิมพ์เอกสารทั้งการเมือง และประวัติศาสตร์ สนับสนุนการศึกษาแก่ประชาชนในเมือง สำนักพิมพ์เอกชนเริ่มปรากฏ ค.ศ. 1640 การพิมพ์ แกะไม้พิมพ์แทบทุกอย่าง พิมพ์งานขนาดเล็กและพิมพ์หนังสือราคาถูก ผู้ริเริ่มและผลิตเป็นอุตสาหกรรมสำหรับ สาธารณชนคือโอะนะมิ โคเอตสุ (Honami Kōetsu) และ สุมิโนะคุระ โซะอัน (Suminokura Soan) เปลี่ยนจาก “ม้วนหนังสือ” (Emakimono) มาเป็นหนังสือสำหรับตลาดการค้า ซึ่งวิธีสมัยก่อนมาจากการคัดลายมือ เนื้อหา หนังสือก็แตกต่างกันมากเช่นหนังสือท่องเที่ยว, ตำราแนะนำ, “นวนิยายเชิงล้อเลียน” (kibyōshi), “วัฒนธรรมคน เมือง” (sharebon), หนังสือศิลปะและบทละครสำหรับการเล่น “หุ่น” (jōruri) สำนักพิมพ์ต่างๆ ขยายตัวกัน อย่างรวดเร็วพิมพ์ทั้งหนังสือและใบปลิว ภาพประกอบหนังสือส่วนใหญ่เป็นภาพสีเอกรงค์ ช่วงหนึ่งการพิมพ์งาน ศิลปะจะพิมพ์แต่เอกรงค์หรือเพียงสองถึงสามสีเท่านั้น แต่ความนิยมภาพอุกิโยะที่เพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการสี เพิ่มและความซับซ้อนในการพิมพ์ก็ซับซ้อนตามไปด้วย วิวัฒนาการของการพิมพ์แบ่งได้เป็นช่วงๆ ดังนี้:

- ภาพพิมพ์หมึก (Sumizuri-e) - ภาพพิมพ์เอกรงค์ที่ใช้แต่หมึกดำ
- ภาพพิมพ์สีแดง (Benizuri-e) - ภาพพิมพ์ที่มีรายละเอียดเป็นหมึกสีแดง หรือเน้นด้วยมือด้วยหมึกสีแดงหลังจากที่พิมพ์เสร็จแล้ว หรือบางครั้งก็จะใช้สีเขียวด้วย
- ภาพพิมพ์เน้นสีส้ม (Tan-e) - ภาพพิมพ์ที่เน้นด้วยสีส้มโดยใช้รงควัตถุสีแดงที่เรียกว่า tan
- ภาพพิมพ์สีคราม (Aizuri-e) หรือ ภาพพิมพ์สีม่วง, (Murasaki-e) และภาพพิมพ์ลักษณะอื่นที่เพิ่มสีขึ้น อีกหนึ่งสีออกไปจากสีดำ หรือแทนที่สีดำ
- ภาพอุรุชิ (Urushi-e) - ภาพพิมพ์ที่ใช้กาวผสมสี เพื่อให้สีมีความหนาขึ้น ทำให้ภาพดูเข้มข้นขึ้น นอกจากนั้นก็ยังมีการประดับด้วยทอง ไม้ก้ำ เพื่อเพิ่มคุณค่าทางศิลปะ อีกทั้งภาพอุรุชิ ยังหมายถึงการ วาดภาพบนเครื่องเคลือบแล็กเกอร์แทนที่จะทาสี
- ภาพนิชิกิ (Nishiki-e) - เป็นวิธีการพิมพ์ที่ใช้แม่แบบหลายแม่แบบ แต่ละแม่แบบสร้างขึ้นเฉพาะส่วนใด ส่วนหนึ่งของภาพ ทำให้สามารถพิมพ์ภาพที่มีหลายสี สร้างความซับซ้อนและรายละเอียดให้ภาพและ ใช้ส่วนหนึ่งส่วนของภาพเฉพาะสีเดียวเท่านั้น แม่พิมพ์แต่ละอันจะทำเครื่องหมายที่เรียกว่า “เคนโต” (見当) เพื่อที่จะได้ต่อประสานส่วนต่างของภาพได้สะดวก^{vi}

งานจิตรกรรมที่เริ่มแสดงวิถีชีวิตผู้คนมาประกอบภาพของสกุลช่างโตสะและคะโน จากนั้นจึงเริ่มชีวิตผู้คนตามโรงละครคาบูกิ ภาพนักแสดงละคร โสเภณีดาวเด่นและสาวบริการอาบอบนวด ต่อมาเกิดงานศิลปะรูปแบบใหม่ เพราะจิตรกรรมเสียเวลา ช้า แพง ไม่ทันตามความต้องการที่เพิ่มขึ้น จึงสร้างแม่พิมพ์ไม้แกะที่สามารถพิมพ์ได้จำนวนมากๆ รวดเร็ว ราคาดีรูปภาพ ซึ่งนิยมกันที่ คำว่า “อุคิโยเอะ” หมายถึง “ภาพของโลกที่ล่องลอย”, “โลกที่ไม่มีความแน่นอน”, “โลกมายา” หรือ “โลกแห่งความฟุ้งเพื่อสนุกสนานไร้สาระ”(Floating World)

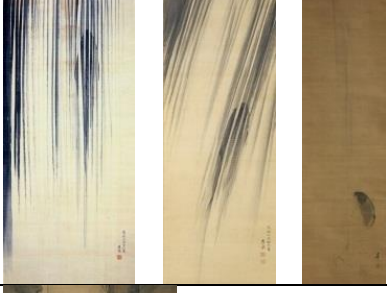
อุคิโยเอะ(Ukiyo-e) มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของสามัญชนทั่วไป เกิดตั้งแต่ศต.ที่16 จนถึงศต.ที่19 ชนชั้นล่างต่างชื่นชมศิลปะแบบนี้ ขณะที่ชนชั้นสูงก็ยังนิยมแบบเก่าอยู่ ชนชั้นต่ำสุดคือพ่อค้าซึ่งสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นผู้กุมอำนาจกำหนดเศรษฐกิจ พ่อค้ากับชนชั้นกลางชอบงานอุคิโยเอะเพราะเข้าถึงง่าย ภาพงานเฉลิมฉลองและเทศกาลต่างๆ ภาพจากธรรมชาติ พระอาทิตย์ขึ้นและตก ดอกซากุระบาน การดื่มสุราร้องเพลงที่ทำให้ชีวิตล่องลอยเพียงชั่วครู่ สามัญชนต่างหาความสุขนอกบ้านจากวัตถุสิ่งอุปโภคบริโภค จำนวนผู้ชายมีมากกว่าผู้หญิงถึง 2 เท่าต่างสำราญย่านโลกีย์ ชามุไรดื่มสุรา สามัญชนซื้อความสุขจากนักร้องซ่องโสเภณีและประชันแต่งกายอวดความทันสมัย ภาพเนื้อหาสะท้อนชีวิตและสภาพสังคมที่เป็นอยู่อย่างยิ่ง (น.170-171)

โมโรโนบุ(Hishikawa Moronobu) ผู้นำทำภาพพิมพ์ เริ่มสร้างภาพประกอบนวนิยายขายดีในสมัยนั้น ด้วยภาพพิมพ์แทนภาพวาด เทคนิคไม่ซับซ้อน ภาพคนสีดำบนพื้นขาวซึ่งเทคนิคนี้ช่างพิมพ์ตระกูลโทริอิ(Torii) มาใช้เป็นภาพโฆษณาและตัวชมละครคาบูกิ ต่อมาผู้ซื้อเรียกร้องทำภาพพิมพ์สี เริ่มแรกแทรกสีแดงอมส้มก่อนค่อยเพิ่มหลายสี ต่อมาพัฒนาพิมพ์หลายสีด้วยแม่พิมพ์หลายเพลทเรียกว่า “นิชิกิเอะ” (Nishiki-e) ภาพพิมพ์ใช้สี 7-8 สีในภาพ ช่างพิมพ์ตระกูลโทริอิริเริ่มสร้างภาพพิมพ์ 3 ภาพแยกแล้วนำมาต่อประกอบกันเป็นภาพเดียวเพื่อต้องการขนาดใหญ่ ซึ่งกระดาษและภาพพิมพ์สมัยนั้นขนาดจำกัด^{vii}

4. วิเคราะห์ระหว่างจิตรกรรมกับภาพพิมพ์ ศิลปิน 4 ท่านดังนี้

ศิลปิน	สมัย	เทคนิค
1. มะรุยะมะ โอเคียว	เอโดะ	จิตรกรรมหมึกบนผ้าไหม
2. คะสึชิกะ โฮะคุไซ	เอโดะ	ภาพพิมพ์แกะไม้ จิตรกรรมหมึกบนผ้าไหม
3. อุตะกะวะ อิโระชิเงะ	เอโดะใกล้ฟื้นฟูเมจิ	ภาพพิมพ์แกะไม้
4. ชิเบตะ เซะชิน	ต้นเมจิ	จิตรกรรมหมึกบนกระดาษและผ้าไหม

4.1 เรื่องราว

	จิตรกรรม				
1. น้ำตกที่ประกอบด้วยโขดหิน, ต้นสน, ดอกไม้ที่อิงฤดูกาล					
2. น้ำตกกับพระผู้แสงบุญ หรือน้ำตกกับนักวิจิตรศิลป์ ^{viii}					
3. น้ำตกกับปลาการ์ป ^{ix}					
4. น้ำตกกับลิง ^x					

ภาพพิมพ์	
1. น้ำตกที่ประกอบด้วยโขดหิน, ต้นสน, ดอกไม้ที่อิงฤดูกาล.	
2. น้ำตกกับพระผู้แสวงบุญ ^{xi} น้ำตกพระอมิตาพุทธเจ้า น้ำตกกับนักกรวีจินหลี่ไป ^{xii}	
3. น้ำตกกับปลาการ์ฟ	
4. พิธีกรรมล้างบาป	
5. สถานที่สวยงาม ^{xiii} (Meisho)	

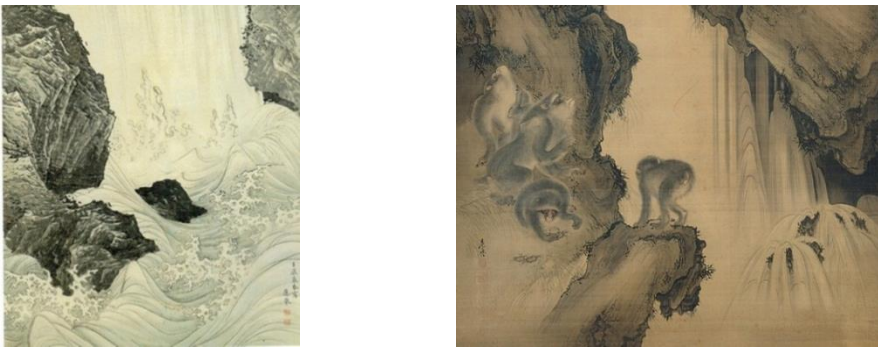
ดูจากภาพเรื่องราวทั้งสองเทคนิคที่จัดเป็นกลุ่มๆ จะพบว่ามีเรื่องซ้ำโดดเด่น 3 เรื่อง คือภาพน้ำตกโขดหินและต้นสน ที่แสดงความงามของธรรมชาติตามภูมิประเทศ และความรู้สึกผูกพันลึกซึ้งทางใจระหว่างธรรมชาติกับจิตวิญญาณชาวตะวันออก, น้ำตกกับพระผู้แสวงบุญ ที่แสดงความศรัทธาต่อศาสนาอย่างแนบแน่นในการดำรงชีวิตประจำวัน, ปลาการ์ฟกำลังว่ายน้ำทวนน้ำขึ้นน้ำตก ที่แสดงถึงความอุตสาหะอดทนต่อความยากลำบากในการทำการงานใดๆ ส่วนเรื่องราวอื่นๆ ที่ต่างออกไป เป็นความสนใจที่กำลังนิยมตามสมัยนั้น เช่น การเปิดประเทศ มีนักท่องเที่ยว จึงมีภาพแสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่สวยงาม

4.2 ขนาด

ขนาด (ซม.)		
จิตรกรรม	ขนาดเล็ก 81.6X23.6, 93.4x30 ขนาดใหญ่ 150X88.5, 177.7X92	ขนาดของจิตรกรรมจะใหญ่กว่าภาพพิมพ์ชัดเจน แต่อย่างไรมักจะเป็นภาพแนวตั้งเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องตามลักษณะของจิตรกรรมภาพม้วนนั่นเอง ขนาดเล็กของจิตรกรรมความกว้างตรงกันขนาดของภาพพิมพ์คะเคะโมะโนะ (Kakemono-e)
ภาพพิมพ์	ขนาดทั่วไป Ōban 39 x 26.5 ขนาดใหญ่ 52x23.7	เพราะภาพพิมพ์มีขนาดจำกัดตามขนาดเพลท ขนาด Ōban เป็นขนาดนิยมมากในสมัยนั้น ถ้าต้องการขนาดใหญ่เพิ่ม จะทำจุดเครื่องหมายตรงรอยต่อภาพ เพื่อต่อภาพให้ตรงจุดต่อเนื่องแม่นยำ ป้องกันการพิมพ์เคลื่อนไม่สมบูรณ์

จากตารางขนาดของประเภทผลงานจิตรกรรมแม้จะทำขนาดได้ใหญ่กว่า แต่ก็ยังเป็นภาพแนวตั้งตามประเพณีนิยมลักษณะภาพแขวน มีข้อจำกัดของขนาดความกว้างของหน้าผ้าที่ใช้ในสมัยนั้น ส่วนขนาดภาพพิมพ์ทำขนาดจำกัดตามขนาดของบาเรง ภาพพิมพ์จึงมีขนาดเล็กกว่า ซึ่งถ้าจะเพิ่มขนาดภาพก็ต้องใช้การทำเครื่องหมายต่อภาพ ซึ่งกระบวนการจะต้องประณีตพิถีพิถันไม่ให้เห็นรอยการต่อภาพ สรุปโดยรวมทั้งสองประเภทมักเป็นภาพแนวตั้งตามประเพณีของภาพแขวนติดผนัง

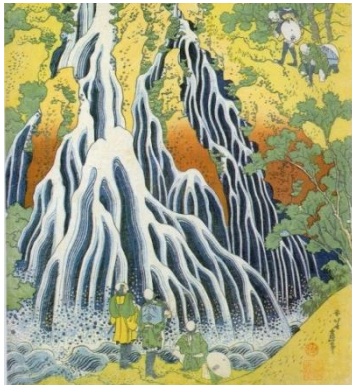
4.3 เส้น

จิตรกรรม

ลักษณะของเส้นจิตรกรรม เกิดจากพู่กันบนผ้าไหม มีลักษณะปัจเจกบุคคลลักษณะเส้นแบบลายมือ สามารถทำเส้นเล็ก-ใหญ่พร้อมทั้งตัวสะบัดวาดน้ำหนักอ่อนที่สุดจนถึงน้ำหนักเข้มหนักแน่น ลีลาจังหวะเส้นพริ้วไปตามความรู้สึกที่ต้องการได้ตั้งใจในทันที การวาดด้วยมือผ่านใจลงบนกระดาษหรือผ้าไหมโดยตรง ภาพการกระเซ็นของน้ำด้วยเส้นบิดเกลียวหักโค้งแสดงการเคลื่อนไหวของน้ำที่ไหลเชี่ยวกระฉาดโชดหิน หรือเส้นที่วาดขนของลิงก็สามารถแทนลักษณะขนบางละเอียดได้ดี ขณะเดียวกันส่วนโชดหินภาพซ้าย วาดเส้นแข็งกระด้างก็แทนลักษณะความคมชื้นของเงาหินได้แหลมคม การพยายามสร้างน้ำหนักให้มีปริมาตรหรือการเน้นจังหวะเส้นแทนการระบายไล่(น้ำหนักชัดเข้ม)-ไกล(น้ำหนักเบา)ได้อีกด้วย

ภาพพิมพ์

เส้นของภาพพิมพ์เกิดจากการขูดร่องแกะไม้บนเพลทแม่พิมพ์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเส้นที่แสดงการคัดเส้นขอบรอบนอกของรูปทรง ขนาดเส้นจะเกิดตามขนาดของเครื่องมือแกะไม้ ซึ่งจะได้ขนาดเส้นเดียวกัน ถ้าต้องการเส้นใหญ่ก็จะกลายเป็นแถบน้ำหนักร่องใหญ่ ภาพซ้ายแสดงการกระเซ็นน้ำได้แบบคร่าวๆ โดยทำเป็นจุดๆ ใหญ่เล็กกระจายไปทั่วไต้สามารถทำเส้นเล็กหกละเอียดได้เท่ากับพู่กันวาด ด้านภาพขวาเห็นการสร้างลักษณะเส้นที่แปลกตาให้กับภาพพิมพ์ พัฒนจากการไม่สามารถสร้างรายละเอียดเส้นของภาพได้ ศิลปินจึงมีความคิดแนวใหม่โดยตัดทอนรูปทรงแสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์ น้ำตกที่หมายถึงเทพเจ้าอมิตะในดินแดนสุขาวดีตามชื่อภาพนั่นเอง

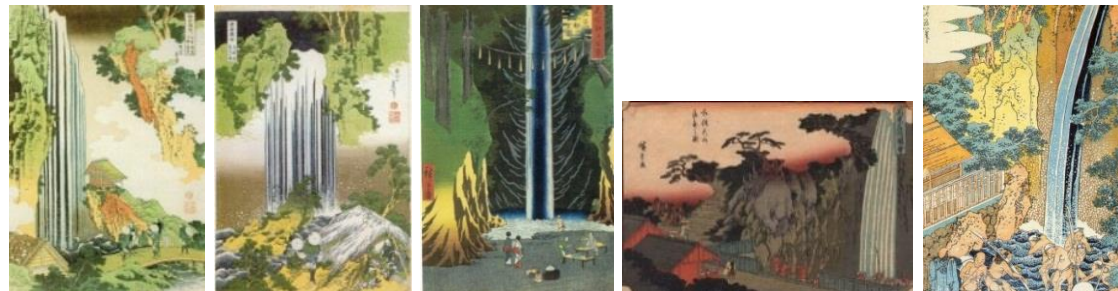
4.4 สี

จิตรกรรม

จิตรกรรมเริ่มจากภาพหมึกขาวดำที่เขียนตัวอักษรจีนในอดีต การใช้สีจึงยังไม่โดดเด่นมากมายเท่ากับภาพวาดฝั่งตะวันตก เส้นงานจิตรกรรมอยู่ที่ลักษณะลายเส้นสามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกชัดเจน แทนบุคคลิกลักษณะตามลักษณะสิ่งของที่วาด บางภาพมีพื้นหลังเป็นสีทองเพื่อสร้างความหรูหราตามที่โชกุนโปรด สีภาพระบายแทนค่าสีสิ่งของที่เห็นตามธรรมชาติอย่างเรียบง่ายไม่เกี่ว เพื่อลายเส้นยังคงเป็นตัวเอกแสดงลักษณะเด่นของภาพ การสร้างน้ำหนักมิติใกล้ไกลด้วยการจุ่มสีป้ายพู่กันสีสดเข้ม-อ่อนจาง ภาพจิตรกรรมสร้างน้ำหนักทับซ้อนในพื้นที่เล็กๆ ได้อย่างอิสระ ฉับไว ผู้วาดต้องมีสมาธิและทักษะสูงในการถ่ายทอดอารมณ์ในฝีแปรงการป้ายพู่กันอย่างจดจ่อในแต่ละครั้ง

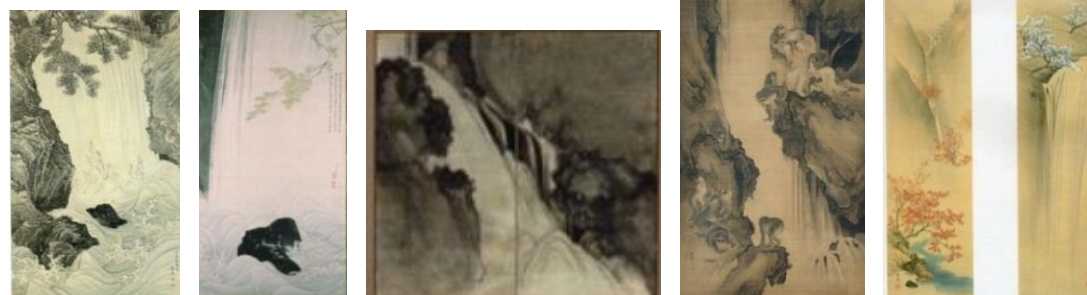
ภาพพิมพ์

ภาพพิมพ์ในเอโดะสืบทอดมาจากรูปแบบงานจิตรกรรมชุดเงิน รูปแบบสนองความต้องการ สีสันฉูดฉาดตามใจลูกค้า มีสีผลิตคิดค้นสีใหม่ๆตามระบบอุตสาหกรรมโรงพิมพ์ แต่เมื่อมองอย่างสังเกตุจะพบว่าสี สำเร็จรูปโรงงาน ทำให้ได้ภาพมีชุดกลุ่มสีคล้ายๆกัน การพยายามสร้างน้ำหนักด้วยการเกลี่ยสีไล่น้ำหนักจากแปรง เกลี่ยพื้นที่กว้างเป็นแถบใหญ่เพื่อสร้างสีในบรรยากาศไม่ให้ฉากหลังมีมิติแบนทึบ ดังนั้นภาพพิมพ์จึงมีลักษณะการ เกลี่ยสีแบนราบ ซ้อนทีละชั้นๆทั้งผืนภาพ ไม่สามารถทำน้ำหนักใกล้ไกลในจุดเล็กๆเป็นเส้นเล็กๆได้ ต้องสร้างมิติ วางแผนเป็นขั้นตอนทั้งภาพ ภาพชาวสุุดพยายามทำมิติลึกของน้ำตกและพุ่มไม้ซึ่งแยกระดับค่าน้ำหนักเป็นสีอ่อน เข้มซ้อนกัน โดยพิมพ์แยกเป็นสองแม่พิมพ์ ซ้อได้เปรียบภาพพิมพ์ขนาดเล็กคือสามารถผลิตจำนวนมาก คุณภาพดี ภาพชัดเหมือนกันทุกภาพและเผยแพร่ง่ายเพราะขนาดเล็ก ราคาถูก

4.5 องค์ประกอบภาพ

จิตรกรรม

องค์ประกอบภาพจิตรกรรมตามอุดมคติสุนทรีภาพของเซน คือความสงบเป็นสมาธิ ส่วนใหญ่ใช้การจัดวาง แบบสมมาตร หมายถึงภาพที่ถ่วงดุลน้ำหนักสองข้างเท่ากัน เรียบง่าย เช่น การวาดภาพโขดหินทางด้านซ้าย และขวาชนกัน เพื่อเกิดสมดุลหรือจัดวางเรียบง่ายแบบใช้จุดเด่นตั้งอยู่กลางภาพ นำสายตาตามจังหวะ เคลื่อนจากด้านบนลงล่าง

ภาพพิมพ์

องค์ประกอบงานภาพพิมพ์เด่นมาก สำคัญมากในการทำให้ภาพแปลกตา ชวนซื้อเก็บเป็นที่ระลึก ภาพพิมพ์มีชั้นเชิงลูกเล่นในการจัดวางองค์ประกอบแบบสมมาตรชัดเจน เพื่อสร้างความน่าสนใจกับขนาดภาพเล็กที่มีพื้นที่จำกัด ภาพอสมมาตรคือการจัดวางพื้นที่ด้านซ้ายและขวาด้วยขนาดไม่เท่ากันหรือจุดเด่นไม่ได้ตั้งอยู่กลางเสมอ แต่การจัดใส่สีเข้มอ่อนหรือสีตรงข้ามจะช่วยดึงถ่วงน้ำหนักในภาพให้สมดุลได้ องค์ประกอบแบบนี้เสริมให้ภาพมีจังหวะเคลื่อนไหวมากกว่าการใช้จุดเด่นอยู่ตรงกลางนิ่งๆ เห็นภาพจัดองค์ประกอบสีโทนร้อน: โทนเย็น(80:20,85:15) ตามอิทธิพลองค์ประกอบของตะวันตก เล่นจังหวะด้วยการกระจายสีตรงข้ามไปทั่วภาพ เพิ่มความงามตามสุนทรียภาพ

4.6 ลักษณะของน้ำตก

จิตรกรรม

ภาพจิตรกรรมมักเป็นภาพเขียนม้วนแบบแนวตั้ง จึงมักแสดงภาพน้ำตกในแนวตั้งที่สูงลิบจนหาจุดเบี่ยงเบนไม่ถึง อันสื่อความหมายได้ถึงความยิ่งใหญ่และความศักดิ์สิทธิ์สูงส่งของเทพเจ้า ความสูงจะยิ่งสูงชัดเจนเมื่อเทียบกับขนาดสัดส่วนคนในภาพ ส่วนภาพวาดที่ไม่เน้นตามความยาว ศิลปินจะเลือกการไหลน้ำตกที่มีจังหวะขนาบด้วยโขดหินที่แตกต่างกันไป เอียงทะแยงมุมมากน้ำยิ่งไหลเชี่ยวชัน ถ้าเอียงทะแยงหาแนวราบน้ำก็ไหลเคลื่อนช้าลง ทั้งนี้ขึ้นกับปริมาณน้ำและขนาดน้ำตกด้วย

ภาพพิมพ์

น้ำตกในภูมิประเทศของญี่ปุ่นมีมากมายหลายเมือง ซึ่งเป็นเรื่องราวภาพที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่ละที่ของน้ำตกจะมีลักษณะที่หลากหลายก็ยิ่งช่วยให้ภาพพิมพ์ที่มีขนาดเล็กมีภาพหลายแบบให้เลือก ทิศทางรูปแบบของน้ำตกที่จำลองจากสถานที่จริงเป็นฐานข้อมูล ซึ่งศิลปินอาจดัดแปลงบ้างเล็กน้อยเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับองค์ประกอบภาพในพื้นที่ขนาดเล็ก น้ำตกFudoด้านซ้ายที่สื่อถึงเทพเจ้าแทนด้วยน้ำตกที่สูงลิบเด่นสง่าเมื่อเทียบกับขนาดตัวคน ภาพเรียงจากซ้ายไปขวาจัดเรียงจากความเร็วและความแรงของน้ำตกตามที่ปรากฏ

5. สรุปผล

1. เรื่องราวประกอบภาพ ทั้งจิตรกรรมและภาพพิมพ์นิยมสร้างเรื่องราวแบบคล้ายกันคือ ภาพน้ำตกโหดหินและต้นสน, ภาพน้ำตกกับนักกวีจีนหนีไป(พระเจ้าแสงบุญ) และโดยเฉพาะภาพปลาการ์ฟกำลังว่ายทวนน้ำตกนี้ เป็นภาพที่ศิลปินทุกคนวาดและแสดงความมุ่งมั่นตามอุดมคติในแบบฉบับของตน ซึ่งนับเป็นเรื่องราวที่นักศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยครั้งต่อไป

2. ขนาด ภาพจิตรกรรมส่วนใหญ่มีขนาดใหญ่กว่าภาพพิมพ์ ภาพพิมพ์มีข้อจำกัดของการใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “บาเรง” ที่พิมพ์ด้วยมือ ขนาดที่นิยมทำคือ39x26.5ซม. แต่ข้อได้เปรียบของขนาดเล็ก ทำให้พกพาสะดวก ซื้อง่ายคล่อง เหมาะแก่การสื่อสารโฆษณา ราคาถูก ผลิตได้จำนวนมากตามที่ต้องการ

3. เส้น จิตรกรรมถือว่าเส้นเป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นปัจเจกบุคคลคล้ายลายเซ็นต์ การลากเส้นด้วยมือและใจที่ประสานความรู้สึกรวมกันเป็นหนึ่ง นับเป็นรากฐานวิธีหนึ่งของสมาธิเซน การวาดเส้นลงบนวัสดุรองรับโดยตรง ทำให้เกิดจังหวะเส้นที่มีชีวิตตั้งใจปรารถนา ส่วนเส้นที่เกิดจากเครื่องมือแกะสลักได้ขนาดแบบเดียว น้ำหนักเท่ากันตายตัวดูขาดชีวิตชีวา รูปแบบที่ผลิตได้ทั่วไปตามระบบผลิตอุตสาหกรรม

4. สี แม้สีในจิตรกรรมสมัยนั้นโดยมากเป็นสีโทนชาวดำหรือใช้สีตามลักษณะใกล้เคียงธรรมชาติ ความเข้มอ่อนของสีสร้างมิติลึกด้วยการระบายสีทับซ้อนอย่างอิสระด้วยลายเส้นที่แปร่งที่มีเส้นที่ไม่เหมือนใคร ส่วนภาพพิมพ์ในยุคเอโดะสีสวยดึงดูดใจสะดุดตา ถ้ามองแรกเริ่มจะตื่นตาด้วยสีสันฉูดฉาดชวนซื้อ แต่สีเป็นชุด

สำเร็จรูปจึงได้ภาพกลุ่มสัคคล้ายๆกันทุกโรงพิมพ์บางภาพแสดงสีตามธรรมชาติได้น้อย เน้นการจัดวางองค์ประกอบภาพ เช่นสีฟุ้งไม่ใช้สีฟ้าเช่นเดียวกับสีน้ำตาล การพิมพ์สีเกิดจากการเกลี่ยสีด้วยแปรงเป็นแถบกว้างในเพลทเดียว จึงทำให้ภาพมีมิติแบนราบ

5. องค์ประกอบภาพ ภาพจิตรกรรมเน้นการจัดภาพแบบสมมาตร แสดงถึงความสงบนิ่งมีสมาธิ ไม่คำนึงถึงลูกเล่นการจัดองค์ประกอบอย่างภาพพิมพ์ ที่มักใช้การจัดวางองค์ประกอบแบบอสมมาตร ช่วยให้ภาพขนาดเล็กสะดุดตา สร้างความเคลื่อนไหวน่าสายตาด้วยขนาดสิ่งของ ทิศทาง สีคู่ตรงข้ามตามหลักทฤษฎีสี่ตะวันตก

6. ลักษณะของน้ำตก ทั้งจิตรกรรมและภาพพิมพ์มีการแทนรูปลักษณะที่พบคล้ายกันคือ เมื่อภาพต้องการแสดงน้ำตกตัวแทนของเทพเจ้า น้ำตกจะสูงลิบมองไม่เห็นเบื้องบนสุด ตั้งตระหง่านสง่างาม รู้สึกถึงความยิ่งใหญ่และศักดิ์สิทธิ์จากสรวงสวรรค์

ดังนั้นทั้งสองเทคนิคมีลักษณะร่วมเหมือนกันสองข้อคือ 1. เรื่องราวที่ประกอบภาพน้ำตก 2. ลักษณะของน้ำตกที่แสดงถึงเทพเจ้า ทั้งจิตรกรรมและภาพพิมพ์ต่างสร้างสรรค์เรื่องราวจากความเชื่อในเทพเจ้า อิทธิพลจากศาสนาที่ฝังใจมาโดยตลอด สุนทรียภาพเพนหล่อหลอมเข้ากับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมญี่ปุ่นอย่างแนบแน่นจนแสดงถึงความเป็นชนชาติญี่ปุ่น

¹ เพ็ญศรี กาญจน์มัย, สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540) น.99-110

¹ เพ็ชร สุมิตร, ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, 2516) น.74

¹ เรื่องเดียวกัน, น.158-159

¹ เรื่องเดียวกัน, น.169-170

¹ เรื่องเดียวกัน, น.189-193

¹ <http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B9%8C%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%89%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%8D%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%9B%E0%B8%B8%E0%B9%88%E0%B8%99>

¹ กัจจ สุนพงษ์ศรี, ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551) น.171-173

¹ หลี่ไป กวีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจีน ใช้เวลาหลบหนีในเทศาภิบาลเมืองหลายปี ผ่านบทกวีและการดำเนินชีวิตของเขาจนกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งเสรีภาพ ความเป็นธรรมชาติและปฏิเสธที่จะใ้กฎเกณฑ์ ด้วยน้ำเต้าไฉ่ของรักและบิรวาที่ใกล้ชิดกับตัวสูงสูดมือของเขาด้วยความกลัวน้ำตกที่สูงตระหง่านในความงามตามธรรมชาติ น้ำตกเป็นเรื่องที่นักวิชาการมักชื่นชมเกี่ยวข้องกับหลี่ไปและ "บทกวีในเขาหลูซาน."

จาก <http://www.imamuseum.org/collections/artwork/li-bai-gazing-waterfall-shibata-zeshin>

¹ ปลาการ์ปสำหรับชาวเอเชียตะวันออกหมายถึงความกล้าหาญและความเพียร เป็นเรื่องที่ยืนในสมัยเอโดะ ภาพปลาการ์ปกำลังว่ายขึ้นขึ้นน้ำตก เล่าจากตำนานจีนว่าปลาการ์ปกระโดดขึ้นสู่ประตูมังกรแล้วกลายเป็นมังกร เรื่องนี้กลายเป็นสัญลักษณ์สำหรับความเพียรและความสำเร็จ จนทุกวันนี้บรรทัดฐานอันนี้เป็นมงคลเชื่อมโยงไปยังวันเทศกาลของเด็กผู้ชาย (วันที่ 5 ของเดือนที่5) วันที่ธงปลาการ์ปโบกพริ้วทุกหนแห่ง จาก<https://www.bonhams.com/auctions/17816/lot/149/>

¹ ทางวัฒนธรรมญี่ปุ่น ความหมายของเปลี่ยนแปลงตามประวัติศาสตร์ เริ่มต้นด้วยศตวรรษที่ 8 ถึงเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ใกล้เคียงระหว่างเทพและมนุษย์ ต่อมาศตวรรษที่ 13 ถึงหมายถึง "แพะรับบาป" อุปมาถึงคนเจ้าเล่ห์เอาเปรียบและคนที่ไม่มีใครชอบ จนกระทั่งศตวรรษที่ 17 ถึงเป็นตัวแทนด้านลบของมนุษย์ จาก

http://en.wikipedia.org/wiki/Monkeys_in_Japanese_culture

¹ พระผู้แสวงบุญ เริ่มจากพระภิกษุรูปหนึ่งบวชเฝ้าเออิ สนับสนุนการนั่งสมาธิถึงพระอมิตะพุทธเจ้า ยอมมอบกายถวายชีวิตเดินทางเดินป่าไปตามถนนสายต่างๆ ในเมือง พร้อมกับทำท้าวตึงแขวนไว้รอบคอให้ดังกรู๋ กรู๋ๆ เปลี่ยนพระนามพระอมิตะและร้องเพลงสั้นๆ จาก จานันท์ ทองประเสริฐ, ปอเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น ภาค1-4 (นนทบุรี: สหมิตรพรินต์, 2545) น.223

¹ Li Bai = หลี่ ไป กวีที่ยิ่งใหญ่แห่งราชวงศ์ถัง ได้รับยกย่องเป็นกวีผู้ยิ่งใหญ่เคียงคู่กันกับหลี่ไป บทกวีของหลี่ไปได้รับอิทธิพลจากจินตภาพของเต๋าและการนิยมดื่มสุรา หลี่ไปใช้เวลาในชีวิตส่วนใหญ่ไปกับการท่องเที่ยว ในกรณีของเขามีฐานะดีจึงสามารถท่องเที่ยวได้ ไม่ใช่เพราะความยากจน จาก

http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B5%E0%B9%88_%E0%B9%84%E0%B8%9B%E0%B9%8B

¹ สถานที่ที่สวยงาม (Meisho) ในประวัติศาสตร์นั้นอ้างอิงถึงสถานที่สูงส่งเกี่ยวกับบทกวีในศาลที่อยู่ในเกียวโตและนารา เป็นสถานที่ที่จินตนาการถึงตัวละครมากกว่าสถานที่จริงทั่วไป แต่พอถึงสมัยเอโดะกลับตรงข้ามอ้างอิงที่ๆเป็นร้อยๆไมล์ที่ห่างจากราชสำนัก มีความหมายใหม่ให้ใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของผู้คน สำหรับการพักผ่อนและจัดกิจกรรมทางศาสนา แม้แต่เป็นโรงน้ำชาสำหรับการสนทนาหรือที่หยุดดูละครตามท้องถนน และสถานที่ตามฤดูกาลพิเศษหรือช่วงเวลาการเฉลิมฉลองของเมืองประจำปี

จาก<http://www.spencerart.ku.edu/exhibitions/divine-inspiration/kumagai-fudo.shtml>

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กัจจกร สุนพงษ์ศรี.(2551). *ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 จ้านงค์ ทองประเสริฐ.(2545). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น ภาค1-4*. นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้ง
 เพ็ชรี สุมิตร.(2516). *ประวัติอารยธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
 เพ็ญศรี กาญจน์มัย.(2540). *สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 วิกีพีเดียสารานุกรมเสรี.(2556). *ภาพพิมพ์แกะไม้ในประเทศญี่ปุ่น*. เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม 2557.

เข้าถึงได้จาก

<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B9%8C%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%89%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%8D%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%9B%E0%B8%B8%E0%B9%88%E0%B8%99>

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี.(2556). *หลิโป้*. เข้าถึงเมื่อ 4 ธันวาคม 2557. เข้าถึงได้จาก

http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B5%E0%B9%88_%E0%B9%84%E0%B8%9B%E0%B9%8B

ภาษาต่างประเทศ

Gallery Label. (2014). Li Bai Gazing at a Waterfall. Retrived on December 4, 2014 from

www.imamuseum.org/collections/artwork/li-bai-gazing-waterfall-shibata-zeshin

BonHams.(2014). Maruyama Okyo. Retrived on December 1, 2014 from

www.bonhams.com/auctions/17816/lot/149/

Wikipedia. (2014). Monkeys in Japanese Culture. Retrived on December 4, 2014 from

http://en.wikipedia.org/wiki/Monkeys_in_Japanese_culture

Takaaki Kumagai. (2014). Divine Inspiration in Japanese Prints. Retrived on November 6,

2014 from www.spencerart.ku.edu/exhibitions/divine-inspiration/kumagai-fudo.shtml

